

EXTENZÍV VAGY INTENZÍV BÚZATERMESZTÉS?¹

EXTENSIVE OR INTENSIVE WHEAT PRODUCTION?

KISS ISTVÁN doktorjelölt

DE Agrár- és Gazdálkodástudományok Centruma Gazdálkodástudományi
és Vidékfejlesztési Kar Agrobiznisz Menedzsment Tanszék

Abstract

This paper based on primer research on the field of applied economics. The author examined the income of the wheat production in extensive, semi-intensive and intensive technology. Three farms were chosen of sixteen farms by the author. The chosen farms produce the wheat in similar soil and weather condition, thus cost, income data of these farm are comparable. The differences of the cost of the wheat production were significant between the extensive and the intensive technology. This significant different was caused by the higher level of the machinery and the material cost. In case of the extensive technology, the income of the wheat production was lesser than in case of another two scenarios. If we take a closer look at the income of the wheat production in semi-intensive and intensive technology then we can claim that the best solution depends on wheat prices. In case of 45 000 HUF/tonne the income of the production is similar in semi-intensive and intensive technology. If the wheat price is 65 000 HUF/tonne, then the intensive technology is the better from aspects of the profitability.

1. Bevezetés

A világon körülbelül 1500 millió hektár szántó művelési ágba tartozó terület található, amelynek közel 50%-án gabonaféléket állítanak elő a gazdálkodók. A gabonaféléken belül a legjelentősebb a búza volt 2009-ben, ekkor az összes szántóterület 15%-án, mintegy 225 millió hektár volt az említett növény vetésterülete (FAO, 2011. In: Kiss, 2011). A búza-termesztés fontossága az ezt követő években sem változott: 2010 és 2012 között ugyanilyen szerepet töltött be a globális gabonatermesztésben. E cikk szerzőjének álláspontja szerint a búzatermő terület jelentős növekedésére a közeljövőben sem kell számítani, mivel a búzatermelésbe vont terület nagysága több évtizede stabilnak mondható a világon, azonban a megtermelt mennyiség évről évre javuló tendenciát mutat. A növekedő trend a biológiai alapok javulására, illetve a szakszerűbb termelésre és modernebb termesztéstechnológiára vezethető vissza. Ezt támasztja alá, hogy 1990-ben az egy hektáron megtermelt búza mennyisége közel 2,5 tonna volt, 2010-ben ez a szám már meghaladta a 3 tonnát, és a FAPRI előrejelzése szerint 2025-re eléri a 3,3 tonnát is (Kiss-Bencze, 2012).

A fentiekből arra lehet következtetni, hogy a búzatermesztés a jövőben sem fogja elveszíteni a szignifikáns szerepét és a termésátlagok növekedése globális viszonylatban a társadalmi és gazdasági fenntarthatóság miatt szükséges, hiszen 2050-re a bolygónk né-

¹ A kutatás az Európai Unió és Magyarország támogatásával a TÁMOP 4.2.4.A/2-11-1-2012-0001 azonosító számú „Nemzeti Kiválóság Program – Hazai hallgatói, illetve kutatói személyi támogatást biztosító rendszer kidolgozása és működtetése konvergencia program” című kiemelt projekt keretei között valósult meg.

pessége eléri a 9 milliárdos lélekszámot. Az ilyen mértékű növekedés búzatermésátlagokban nem az ágazat sajátossága, a növénytermesztésben megszokott általános trendhez tartozó jelenség és a növénynemesítésnek köszönhető.

A 2011-es termelési évben az Európai Unióban mintegy 26,1 millió hektáron több mint 140 millió tonna búzát állítottak elő. Annak ellenére, hogy a világ búzatermő területeiből az Európai Unió mindösszesen csak 11–12%-kal részesedik, a közösség által előállított búza a világ termelésének közel 20%-át adta az adott esztendőben. Ennek oka az, hogy az EU-27 búzatermésátlagai világszerte meghaladó szintet képviselnek.

A búzatermesztés mennyiségi szempontból magas fokú koncentrátságot mutat az Európai Unióban. Ezt a tényt támasztja alá, hogy az EU-27 által megtermelt 140 millió tonna búzamennyiségének közel 86%-át a TOP10² tagállam állította elő a 2011-es esztendőben. A tényleges koncentrációt továbbá bizonyítja, hogy a TOP3 ország az Európai Unióban előállított búza mennyiségéből közel 53%-kal részesedett 2011-ben. Hazánk az EU-27 11. legnagyobb búzatermelője volt 2011-ben.

Magyarországon a gazdálkodók évente közel egy millió hektáron termelnek búzát. Ez a területi mennyiség 2000 és 2011 között évről-évre közel 3,6–6 millió tonna búza előállítására adott lehetőséget az említett időszakban (FAO, 2013). Kérdésként merülhet fel, hogy ez a mennyiség növelhető-e szignifikánsan, és ha igen, akkor annak lehet-e piaci létjogosultsága.

2. Anyag és módszer

A kutatómunka során arra a kérdésre kereste a választ a szerző, hogy a búzatermelés jövedelemtermelő képességének szempontjából az extenzív, a félintenzív vagy az intenzív technológiai út-e a jobb. Jelen tanulmány szerzője az előző kutatási kérdést kizárólag ökonomiai szempontból vizsgálja, tehát a szerző semmilyen formában nem érinti a környezeti, társadalmi fenntarthatóságot és az egyes technológiai elemeket. A kutatómunkához a következő hipotézist fogalmazta meg: jelenlegi piaci viszonyokat ismerve az intenzív termelés mellett jobb a búzatermelés jövedelemtermelő képessége. A hipotézis igazolásához szükséges feladatok a következők voltak: adatgyűjtés búzatermelő gazdaságoknál, ahol lehetséges országos átlagadatok begyűjtése, paraméteres költségbecslés, árbevétel-, jövedelem-kalkulációk készítése, klasszikus üzemtani elemzés, költség-haszon elemzés és a búza árának szenárióelemzése.

Az adatgyűjtés során 16 búzatermesztéssel foglalkozó gazdaságot keresett fel a szerző, mely gazdaságok közül az adatgyűjtés alapján került kiválasztásra az három gazdaság, mely adatai jelen tanulmányban felhasználásra kerültek. A három vállalkozás egymástól eltérő szinten állítja elő a kenyérgabonát, mely eltérés testet ölt a termésátlagokban és a termelési költségekben is, és ezek alapján sorolta be a szerző ezt a három gazdaságot extenzív, félintenzív vagy intenzív csoportba. Azért nem került sor mind a 16 gazdaság adatainak csoportok szerinti beosztására, mert az egyes gazdaságok igen eltérő feltételek mellett termelnek búzát, így azok jelentős eltéréseket mutatnának. A kiválasztott három gazdaság termőhelyi adottságait, helyi csapadékvizonyait tekintve hasonló körülmények között folytatják tevékenységüket.

² A 2011-es évben az EU-27 tíz legnagyobb búza előállítójának a sorrendje a következőképpen alakult: Franciaország, Németország, Egyesült Királyság, Lengyelország, Románia, Spanyolország, Olaszország, Csehország, Dánia és Bulgária.

Az adatgyűjtés a 2011/12-es termelési évre vonatkozott, melynek következtében az adatgyűjtő munka időbeli lehatárolása 2011 szeptemberétől 2012 decemberéig tartó időszakra terjedt ki. Az adott termelési év július végén a búzatarló tarlóhántásával ugyan véget ér, de ekkor még a 2012-es évre esedékes területalapú támogatás pontos összege nem volt ismert, ezért került kiterjesztésre az adatgyűjtő munka decemberig. Az adatgyűjtés tárgyi lehatárolása: az adatgyűjtő munkát a termelés során alkalmazott technológiára, a ráfordítások naturális mennyiségére, egységárára, az igénybevett szolgáltatásokra, illetve azok áraira, a termésátlagokra, és a területalapú támogatásokra végezte el a szerző. A fentiek kivül a „mozaikelv” értelmében országos átlag adatokat gyűjtött ott, ahol ez szükséges és lehetséges volt. A gépi munkák költsége kapcsán a gazdaságoktól begyűjtött termeszéstechnológiához a VM Mezőgazdasági Gépesítési Intézete által megadott 2011-es és 2012-es költségadatokat gyűjtötte össze (Gockler, 2011 és 2012). A szerző figyelembe vette, hogy az őszi munkák 2011-es, míg a tavaszi, nyári munkák már 2012-es adatokkal kerüljenek a modellbe. Az agrár-károlyhítési alap részére történő 2012-es hozzájárulás meghatározása kapcsán a jogszabályi rendelkezésekre³ támaszkodott a tanulmány írója.

Az adatgyűjtés alapján a költségek meghatározásához a begyűjtött adatok alapján egy hektáros technológiában gondolkodva paraméteres költségbecslést készített. Ehhez a gazdaságok által alkalmazott technológiát, valamint az általuk alkalmazott inputok mennyiségét, illetve árait vette figyelembe. A gépi munkák költségeinek meghatározásánál a VM Gépesítési Intézete által megadott költségek alapján történt a kalkuláció, így a gépesítés költségei tartalmazzák a gépekhez kapcsolódó hajtó- és kenőanyagok költségét, biztosítási díjakat, az amortizációt, valamint a gépeket üzemeltető személyek bérjellegű kifizetéseit is. Ez a költségkategória a fentiek alapján összevont elemnek tekinthető a termelés költségstruktúrájában. A szerző számításai során tekintettel volt arra, hogy a 2010-ben elvégzett munkaműveletek 2011-es áron, míg a 2012-esek már a következő évi árakon legyenek figyelembe véve. A naturális ráfordítások vonatkozásában a gazdaságoktól kapott információkra hagyatkozott. A gazdaságok által megadott egységárakon történt a naturáliákból a költségek képzése. Az általános költségeket a gazdaságok sajátosságait figyelembe véve szakértői becsléssel határozta meg. Ezt követően a kapott termelési költségszerkezetet grafikusán ábrázolta, majd leíró statisztikai, valamint klasszikus üzemtani elemzéseket végzett.

A következő lépés az árbevétel- és termelésiérték-kalkulációk elvégzése volt. Az árbevétel meghatározásához a gazdaságok 5 éves, 2008 és 2012 közötti búzatermeszátlagainak súlyozott átlagai kerültek felhasználásra. Az értékesítési árak során az elmúlt években tapasztalt szélsőséges árak kerültek beépítésre a kalkulációs táblába. Az árak egész számra kerekítve kerültek felhasználásra. A termelési érték meghatározásánál az elérhető 2012-es területalapú támogatások és a 2012-es jövedéki adó visszatérítésének maximális összegét vette figyelembe a cikk szerzője. Ezt követően számolta ki a nettó jövedelmet minden forgatókönyv esetében. A nettójövedelem-kalkuláció kapcsán kétféle számítási metodikát alkalmazott, ez alapján bemutatta a támogatások nélküli és a támogatásokkal számolt nettó jövedelmet is az eredmények között. A fenti eredmények alapján klasszikus üzemtani, valamint költség-haszon elemzéseket készített a tanulmány írója.

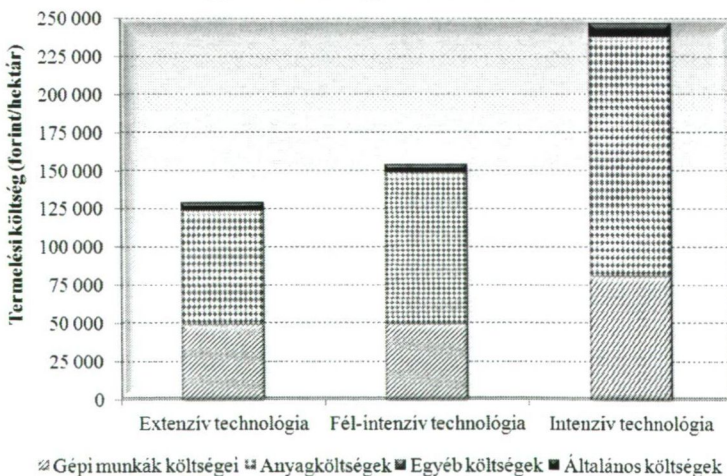
³ A mezőgazdasági termelést érintő időjárás és más természeti kockázatok kezeléséről szóló 2011. évi CLXVIII. törvény 10. § (1) bek. c) pontja alapján „egyéb szántóföldi kultúrák termesztésére szolgáló termőföld után hektáronként 1000 forint”

3. Saját eredmények és azok értékelése

Attól függően, hogy extenzív, félintenzív vagy intenzív technológia mellett állítunk elő búzát, jelentős eltérések tapasztalhatóak a termelési költségek tekintetében. A termelési költségek szintjét és azok struktúráját az egyes technológiai változatokban az 1. ábra szemlélteti. Az egyes változatok között szignifikáns eltérés látható az egy hektárra vetített termelési költség abszolút összegében. Az extenzív technológia melletti búzatermesztés esetén ennek összege alig éri el a 130 ezer forintot, míg intenzív termesztés esetén a 245 ezer forintot is meghaladja hektáronként. Félintenzív technológia esetén a termelési költségek 150 ezer forint körüliek egy hektár búza termőterületre vetítve. A félintenzív változatnál látható termelési költségek közelítenek az országos átlag termelésiköltség-adataihoz, hiszen 2008 és 2010 között az AKI⁴ Tesztüzemi Rendszerének adatai alapján 150–160 ezer forint körül alakult egy hektár búza előállításának költsége (Béládi-Kertész, 2012; 2010; 2009). Fentiek alapján megállapítható, hogy az extenzív és az intenzív termesztés technológia közötti különbségek a termelési költségek tekintetében nagyon jelentősek, emiatt kérdéses, hogy milyen esetekben melyik megoldás lehet jobb a búzatermesztőknek.

A termelési költségekben tapasztalható nagyfokú eltérés jobb megértéséhez szükséges a költségstruktúra részletes bemutatása, elemzése. Az 1. ábrán látható költségstruktúrán sorrendben a következő költségelemek láthatóak: gépi munkák költségei, anyagköltség, egyéb költségek és általános költségek. A gépi munkák költségei összevont költségkategóriaként került beépítésre, melynek részletes indokolása az anyag és módszer fejezetben került kifejtésre. Első ránézésre is látszik, hogy extenzív és félintenzív technológia között gépi munkák költségében eltérés nem nagyon mutatkozik, hiszen közel azonos munkák elvégzésére kerül sor mindkét változatnál. Ennek oka, hogy bizonyos talajművelési elemeket még az extenzív megoldások hívei sem hagyhatnak ki a technológiai sorból. Az eltérés az anyagköltségekre vezethető vissza, azon belül is különösen a vetőmag- és a tápanyag-visszapótlás költségeinek emelkedése okozza a termelési költségek növekedését és a termésátlagok javulását (1. táblázat).

1. ábra. A termelési költségek és a költségstruktúra alakulása az egyes technológiai változatokban

Forrás: Saját számítás, 2013

⁴Agrárgazdasági Kutató Intézet

Az intenzív technológia esetén a termelési költségbeli eltérés sokkalta markánsabb, mint az extenzív és a félintenzív változatnál. A különbség oka részben a gépi munkák magasabb költségeire és az anyagköltségek jóval magasabb összegére vezethető vissza. A gépi munkák költségei több okból mutatnak növekedést, egyrészt az intenzívebb talajművelés magas költségei miatt, másrészt a megnövekedett terménymennyiség is költségnövekedést indukál ebben az költségelemben. Az anyagköltségek drasztikus, félintenzív változathoz képest 58%-os, az extenzív esethez képest 110%-os növekedése a műtrágya- és a növényvédőszer-felhasználás emelkedésére vezethető vissza. A vetőmagköltség közel azonos a félintenzív forgatókönyvvel tapasztaltakkal. A növekedés oka, hogy az intenzív technológiában magasabb műtrágya-felhasználással érhető el a magasabb termésátlag, ami a növény impozáns fejlődését idézi elő, ennek következtében szükségessé válik a fungicid kezelések gyakoribbá tétele, így a növényvédőszer-felhasználás is növekedett.

Az extenzív technológiához viszonyítva a félintenzív változatban a termelési költségek 19,48%-kal, a termésátlagok 53%-kal nőttek. Ehhez képest a két tényező növekedési intenzitása fordított volt a félintenzív és az intenzív technológia között, hiszen a félintenzív változathoz képest a termelési költségek 59,85%-kal, a termésátlagok viszont „csak” 40%-kal nőttek. A szerző álláspontja szerint ez egyértelműen a csökkenő hozadék elvére vezethető vissza, és ezzel kapcsolatosan kérdésként merülhet fel, hogy melyik változat a kifizetődőbb. Az egyes technológiai sorok rentabilitásának vizsgálatához az egyes változatoknál képződő nettó jövedelmet kell a vizsgálatok tárgyává tenni, mégpedig oly módon, hogy egyidejűleg elkészítjük a búza árának is a scenárióelemzését, e vizsgálatok eredményeit az 1. táblázat szemlélteti.

1. táblázat. Az egyes technológiai változatokban képződő nettó jövedelem alakulása

Megnevezés	Extenzív technológia			Félintenzív technológia			Intenzív technológia		
Hozam (tonna/hektár)	3,29			5,05			7,11		
Értékesítési ár (Forint/tonna)	35 000	45 000	65 000	35 000	45 000	65 000	35 000	45 000	65 000
Árbevétel (Forint/hektár)	115 053	147 926	213 670	176 758	227 260	328 264	248 914	320 032	462 268
Gázolaj jövedéki adó visszatérítés összege (2012) (Forint/hektár)	8 777	8 777	8 777	8 777	8 777	8 777	8 777	8 777	8 777
Területalapú támogatás (SAPS 2012) (Forint/hektár)	59 745	59 745	59 745	59 745	59 745	59 745	59 745	59 745	59 745
Támogatások összesen (2012) (Forint/hektár)	68 522	68 522	68 522	68 522	68 522	68 522	68 522	68 522	68 522
Termelési érték (Forint/hektár)	183 575	216 448	282 192	245 280	295 782	396 786	317 436	388 554	530 790
Termelési költség (Forint/hektár)	129 166	129 166	129 166	154 334	154 334	154 334	246 715	246 715	246 715
Nettó jövedelem (támogatások nélkül) (Forint/hektár)	-14 113	18 759	84 504	22 424	72 926	173 930	2 199	73 317	215 554
Nettó jövedelem (támogatásokkal) (Forint/hektár)	54 409	87 282	153 026	90 946	141 448	242 452	70 721	141 839	284 076

Forrás: Saját számítás, 2013

Az 1. táblázatban jól látható, hogy eltérő búzaárak mellett is az extenzív technológia alkalmazása mellett képződik a legkisebb mértékű jövedelem, ez alapján az extenzív búza-termesztés ötlete elvethető. Fodor–Németh korábbi tanulmányában az extenzív technológiát vélte jobbnak a jövedelemtermelő képesség szempontjából, bár a Fodor–Német szerzőpáros 4,2 tonnás termésátlaggal és tonnánkénti 30, illetve 26 ezer forintos búzaárral kalkulált (Fodor–Német, 2009). Jelen tanulmány szerzője szerint a 4,2 tonnás termésátlag közelebb van a félintenzív technológiához, mint az extenzívhez, ezért Fodor–Német kalkulációinak szakmaisága ilyen szempontból megkérdőjelezhető.

Ezzel szemben komoly dilemmát okoz az a tény, hogy a félintenzív vagy intenzív technológiai sor alkalmazása esetén kizárólag a búza áráról függ, hogy melyik technológiai sor alkalmazása a célravezetőbb. A dilemma abban áll, hogy vetéskor nem igazán lehet megjósolni a jövő évi értékesítési árakat, még akkor sem, ha már rendelkezésre állnak jövő évi termésbecslések. A félintenzív termelés járhat a legkisebb kockázattal, hiszen a 65 000 forintos búzaár nem tekinthető mindennapinak, míg ezzel szemben az esetek túlnyomó többségében – ha az elmúlt öt évet vesszük alapul – az esetek javarészában 35–45 ezer forint körüli búzaáron kötötték meg a búzaértékesítésére vonatkozó ügyleteket a termelők. A 2012-es termelési évben 65–70 ezer forintos tonnánkénti búzaárak voltak, mely inkább kivételnek, mintsem általánosnak tekintendő. Tonnánkénti 35 ezer forintos értékesítési áron kalkulálva az intenzív termesztés technológiát el kell vessük, hiszen annak jövedelem termelő képessége ebben a változatban elmarad a félintenzív forgatókönyvénél tapasztaltaktól. Ezzel szemben már 45 ezer forintos értékesítési árnál is megéri pótló ráfordításokban gondolkodni, hiszen akkor az intenzív termesztés magasabb jövedelmet produkál. Körülbelül a 45 ezer forintos árszint az a pont, ami esetén a két technológiai sor melletti jövedelem összege közel azonos, tehát ha intenzív termesztésben gondolkodunk, akkor jelen kalkulációk alapján mindenképpen előlötti árszintet kell megcéloznunk. Jelen számításokban feltételezte a szerző, hogy intenzív termelési színvonal mellett is képesek vagyunk malmi minőségű búzát előállítani, emiatt nincs különbség az egyes technológiai soroknál alkalmazott értékesítési árak között.

Abban az esetben, ha elfogadjuk, hogy a 45 ezer forintos és az ettől alacsonyabb búzaárak gyakoribbak, mint a 65–70 ezer forintos árak, akkor érthető, hogy ma Magyarországon a búza-termesztésünk miért inkább az extenzív és a félintenzív közötti színvonalat képviseli az intenzív helyett. Ez összességében véve nem baj, mert a magyar búza beltartalmi paraméterei így is kiválóak. Azonban az elmúlt években a kenyérgabonánk ára rendkívül szélsőséges ingadozásokat mutatott, ugyanis az elmúlt öt évben a kilengések a tonnánként 28–80 ezer forintos sávban történtek. Ebben az esetben érdemes elgondolkodni, hogy nem éri-e meg fokozottabban az intenzív irányba elvinni a technológiai sort. A vizsgálat tárgyát képező intenzív búzatermesztést folytató gazdaság a kalkulációban szereplő termésátlagot intenzív tápanyag-visszapótlással érte el fajtabúza alkalmazásával. Ha ugyanezt például hibridbúzával teszi, elképzelhető, hogy minden árváltozatnál az intenzív forgatókönyv lenne a kedvezőbb. Nyilván ezek most csak gondolatébresztő feltételezések, az viszont tény, hogy a hazai búzatermesztésünk paradigmaváltás előtt áll, ugyanis a hibridvetőmagok előbb vagy utóbb, de a kenyérgabona-előállításban is teret fognak hódítani. Emiatt jelen tanulmány szerzője úgy gondolja, hogy a téma további vizsgálata javasolt, mind ökonómiai, mind pedig technológiai szempontból.

Természetesen fenti állítások csak a jelen kalkuláció alapjául szolgáló adatok függvényében tekinthetőek érvényesnek, más gazdaságoknál folytatott adatgyűjtés ettől eltérő következtetésekhez vezethet, az viszont tény, hogy a kalkuláció alapjául szolgáló termésátlagok öt év átlagai, ezért azokban nem érvényesül az évjárathatás. Másrésztől viszont nem biztos, hogy az adott gazdaságok a legjobb termelők. A szerző ezalatt leginkább arra gondol, hogy nem biztos, hogy csak ilyen módokon valósítható meg az intenzív búzater-

mesztés. Abban az esetben, ha a termelési költségek kisebb mértékű növekedést mutatnak, alacsonyabb búzaárak esetén is az intenzív termesztéstechnológia felé kell elmozdulnunk. Ez egyben átírja a korábbi években kialakított törvényszerűségeket és „dogmákat”, amelyek szerint nem szabad a búzatermesztés intenzifikációjában gondolkodni. A búzatermelés extenzifikációja 2008 és 2009 környékén kezdett teret hódítani, hiszen akkoriban az alacsony értékesítési árak miatt megkérdőjeleződött a hatékony és magas színvonalú termesztéstechnológia alkalmazása. Azóta a helyzet változott, ami alapvetően jó hír a gazdálkodók számára, hisz a búzatermesztés újbóli intenzifikációját hozhatja magával.

4. Konklúzió

Az eredmények alapján levonható legfontosabb konklúzió, hogy az itt bemutatottak gondolatébresztőként szolgálhatnak a téma későbbi vizsgálatához. A búzatermelés intenzifikációjának további vizsgálata javasolt mind ökonomiai, mind pedig technológiai szempontból. Különösen fontos ezt a tényt hangsúlyozni a hibridbúzák szempontjából, amelyek eltérő technológiai követelményeket támasztanak a gazdálkodókkal szemben. Ezek a másfajta követelmények átírják a korábbi ökonomiai törvényszerűségeket az ágazatban, valamint más tudást igényelnek, amelyhez elengedhetetlen a hatékony tudástranszfer.

Jelen tanulmány eredményei alapján az intenzív termesztés feltétele a búzaárak magas szintje. Jelen esetben legalább meg kell haladnia a tonnánkénti 45 ezer forintos árat. Nyilván, ha valaki a tanulmányban bemutatott termelési költségtől kevesebből is képes megvalósítani az intenzív technológiát, akkor alacsonyabb ár esetén is indokolt lehet ez az irány. A búzatermelés intenzívvé tételére irányuló újító elgondolások nem idegenek a szakmában, több nemesítő ház is forgalmaz a hazai termésszintet meghaladó genetikai potenciállal bíró hibrid búzákat, amelyek eredményes termesztéséhez szükséges tudást is biztosítják partnereik részére. A hibridek jobban hasznosítják a kijuttatott tápanyagot, ezért a jövőbeni intenzív búzatermelésben meghatározó szerepe lehet a precíziós gazdálkodásnak, ugyanis az lehetővé teszi a differenciált tápanyag kijuttatást, hiszen a termelés során a legjobb eredményeket akkor érhetjük el, ha képesek vagyunk leginkább közel kerülni az egy búzacsíra igényeihez, és ezen a szinten igyekszünk a növényi igényeket kielégíteni. Ezt a gondolatsort támasztja alá, hogy az intenzív és félintenzív technológia közötti termelési költségbeli különbség jelentős része a megnövekedett műtrágya- és növényvédőszerfelhasználásra vezethető vissza.

Több helyen is elhangzott az elmúlt években, hogy nem szükséges nagy genetikai potenciállal bíró hibridbúzákat vetni, mert a magyar búzatermesztés így is erőteljesen exportorientált. Az éves szinten előállított hazai búzának közel 60%-a alkalmas malomipari feldolgozásra, a többi takarmányminőségi osztályba tartozik. A hibridbúzák is képesek lehetnek malmi minőség előállítására, az intenzív termésből származó terméstöbblet miatt fokozódó exportorientációja az ágazatnak pedig nem jelenthet gondot, hiszen a magyar búza árát most is a világpiaci árak határozzák meg. Magyarország annak ellenére, hogy meglehetősen kis területű ország, a búzaexport vonatkozásában a világviszonylatban a 13. helyet érte el 2010-ben. Ez összességében véve szép eredménynek mondható, azonban ehhez az eredményhez meglehetősen alacsony, mindösszesen 1,45%-os piaci részesedés társult az adott esztendőben. A búza és általában véve a gabonakereskedelem koncentrált-sága, illetve hazánk alacsony világpiaci részesedése miatt is megállapítható, hogy a magyarországi terméseredmények a világpiaci kereskedelemben a szép helyezés ellenére sem jelennek meg befolyásolóként. A világpiaci árakra egy magyarországi bő vagy rendkívül

gyenge terméseredmény nem gyakorol különösebben semmiféle befolyást, mert a hazánk által exportált mennyiség nem meghatározó például az USA búzamennyiségével szemben. Megjegyzendő, hogy komoly tévedésben vannak tehát azok, akik úgy gondolják, hogy például egy hazai aszály vagy belvízhelyzet komoly mértékben árfelhajtó hatású lehet a gabonafélék árainál. A magyarországi árak nem befolyásolják, csak követik a világgpiaci árakat, és ezzel kapcsolatosan egyetlen dolgot tehetünk: ezt az objektív, rajtunk kívül álló tény tudomásul vesszük, és ennek megfelelően megpróbálunk alkalmazkodni.

„Másképp a növényi termékek világgpiacán igen komoly átrendeződések történnek a jövőben, amint Ukrajna és Oroszország megtanul hatékonyan, jó minőséget termelni az egyébként jó termőképességgel rendelkező területein. A tőkéjük már évek óta rendelkezésre áll, és csak idő kérdése, hogy elsajátítsák azt a tudást, amivel „megrengethetik” sok ország – köztük Magyarország – pozícióját a növényi termékek világgpiacán” (Kiss, 2012).

Felhasznált irodalom

- Béládi K.–Kertész R. (2009): A főbb mezőgazdasági ágazatok költség- és jövedelemhelyzete a teszüzemek adatai alapján 2008-ban. Agrárgazdasági Kutató Intézet, Budapest. ISSN 1418 2130, ISBN 978 963 491 540 9
- Béládi K.–Kertész R. (2010): A főbb mezőgazdasági ágazatok költség- és jövedelemhelyzete a teszüzemek adatai alapján 2009-ben. Agrárgazdasági Kutató Intézet, Budapest. ISSN 1418 2130, ISBN 978 963 491 560 7
- Béládi K.–Kertész R. (2012): A főbb mezőgazdasági ágazatok költség- és jövedelemhelyzete. Agrárgazdasági Kutató Intézet, Budapest. ISSN 1418 2130
- FAO adatbázis (2013): FAOSTAT Agricultural Statistic <http://faostat.fao.org/site/535/DesktopDefault.aspx?PageID=535#ancor> (letöltve: 2013. június 2.)
- FAPRI (2013): Wheat production projection <http://www.fapri.iastate.edu/outlook/2012> (letöltve: 2013. február 13.)
- Fodor-Német B. (2009): Búzatermelés – jól vagy olcsón? In: Gazdálkodás, 53. évfolyam 2009/3. szám ISSN 0046-5518 p606-609
- Gockler L. (2011): Mezőgazdasági gépi munkák költsége 2011-ben. VM Mezőgazdasági Gépesítési Intézet, Gödöllő [http://www.agrarunio.hu/images/stories/gurulo_gazd_forint2_tabl_2011_02_\(1\).pdf](http://www.agrarunio.hu/images/stories/gurulo_gazd_forint2_tabl_2011_02_(1).pdf) http://www.agrarunio.hu/images/stories/108_tablázat.swf http://www.agrarunio.hu/images/stories/110_tablázat.swf (letöltve: 2013. október 7.) (letöltve: 2013. február 15.)
- Gockler L. (2012): VM Mezőgazdasági gépi munkák költsége 2012-ben. Mezőgazdasági Gépesítési Intézet, Gödöllő, p. 1–32.
- Kiss I. (2012): Főbb hazai növénytermesztési ágazatok gazdasági értékelése a 2011-es termelési év adatai alapján In: Gazdálkodás 56. évfolyam, 3. szám, 2012. HU ISSN 0046-5518. p. 258–267. Nemzeti Agrárszaktanácsadási, Képzési és Vidékfejlesztési Intézet, Budapest http://ageconsearch.umn.edu/bitstream/141817/2/Kiss_2012_03.pdf (letöltve: 2013. április 13.)
- Kiss, I.–Bencze, Sz. (2012): Sustainability Aspects of the Wheat Sector In: Chinese Business Review, May 2012, Vol. 11, No. 5, ISSN 1537-1506, p. 451–459. David Publishing Company, El Monte, USA <http://www.davidpublishing.com/davidpublishing/Upfile/6/3/2012/2012060367809689.pdf> (letöltve: 2013. április 13.)
- Kiss, I. (2011): Significance of wheat production in world economy and position of Hungary in it. In: Apstract Vol. 5. Numbers 1–2. HU-ISSN 1789-221X, ISSN 1789-7874, p. 115–120. Agroinform Publishing House, Budapest, Hungary IF: 0,01 http://ageconsearch.umn.edu/bitstream/104650/2/14_Kiss_Signification_Apstract.pdf (letöltve: 2013. április 13.)

Jogszabályjegyzék

A mezőgazdasági termelést érintő időjárás és más természeti kockázatok kezeléséről szóló 2011. évi CLXVIII. törvény